

20.8.2019

OKM:N SELVITYS TAITEEN PERUSOPETUKSEN RAHOITUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISTARPEISTA

Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liiton lausunto
professori Anniina Suomisen ehdotuksiin

Johanna Kivioja, puheenjohtaja

Riikka Mäkiköskela, toiminnanjohtaja

Ehdotus #1: Valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen (mom. 29.10.30) taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaiseen valtionosuuteen lisätään 137 000 tuntia ja jako musiikin ja muiden taiteenalojen välillä poistetaan.

- Kannatamme ehdotusta #1 ja katsomme, että opetustunteja on lisättävä myös tulevina vuosina, jotta ehdotuksen mukainen tuntimäärä saavutetaan (OKM on ehdottanut 16.8.2019 valtion vuoden 2020 talousarvioon 43 400 lisätuntia).
- Ehdotamme, että lisätunnit kohdennetaan jatkossa tavalla, joka vahvistaa taiteenalojen välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta TPO VOS -järjestelmässä.
- Tällä hetkellä TPO-taiteenaloja on yhdeksän. Vuonna 2019 TPO VOS-rahoitus on musiikissa noin 73 miljoonaa euroa ja muilla kahdeksalla taiteenaloilla yhteensä 6 miljoonaa euroa.
- Lisärahoitusta muille taiteenaloille tulee kasvattaa taidealakohtaiset tarpeet huomioiden.
- Kuvataiteen osuus VOS-rahoituksesta on n. 3%, arkkitehtuurin osuus 0,1% ja mediataiteiden 0%, joten visuaalisten taiteiden rahoitusosuutta VOS-järjestelmässä tulee kasvattaa.
- Kuvataidekoulujen liitto on esittänyt visuaalisten taiteiden VOS-tuntien lisäämistä jo useamman vuoden ajan, sillä nykyiset visuaalisten taiteiden vahvistetut VOS-tunnit ovat riittämättömät eivätkä kata VOS-koulujemme todellista TPO-opetustuntimäärää.
- Ehdotamme, että visuaalisten taiteiden VOS-koulujen vahvistetut opetustuntimäärät korotetaan todelliselle tasolle ja TPO VOS-yksikköhinta tarkistetaan siten, että se kattaa nykyistä paremmin visuaalisten taiteiden todellisia kustannusperusteita. Visuaalisten taiteiden asemaa VOS-rahoitusjärjestelmässä tulee vahvistaa vastaamaan jäsenkoulujemme toiminnan laajuutta.
- Visuaalisten taiteiden TPO tarvitsee lisää vahvistettuja VOS-tunteja erityisesti varhaisiän kuvataidekasvatukseen, joka on TPO-kaaren alkupää ja väylä perusopintoihin. Tämä parantaisi visuaalisten taiteiden koulujen saatavuutta ja saavutettavuutta.
- Lisäksi visuaaliset taiteet tarvitsevat lisää järjestämislupia sekä VOS-kouluille että uusille kouluille. TPO:n OPS-perusteet on vahvistettu yhdeksälle taiteenaloille. Esimerkiksi arkkitehtuurissa on vain yksi VOS-koulu ja mediataiteissa ei ensimmäistäkään. Uusien järjestämislupien myötä voitaisiin myös perustaa useampia monitaiteisia kouluja.
- Rahoituksen jako musiikkiin ja muihin taiteisiin ei vastaa nykyisiä opetussuunnitelmaperusteita, ja kiintiöjako tulee epätasa-arvoisena poistaa. Yhdeksän taiteenalan yhdenvertaisuutta on vahvistettava myös rahoitusjärjestelmässä.
- Jaon poistaminen musiikin ja muiden taiteenalojen väliltä lisää TPO VOS-rahoitusjärjestelmän joustavuutta. Kuvataidekoulujen liiton mukaan rahoitusjärjestelmän joustavuutta tulee kehittää

siten, että rahoitusjärjestelmä voi kohdella taiteenaloja yhdenvertaisesti ja ottaa huomioon niiden erilaiset tarpeet nykyistä tasa-arvoisemmin.

- Jaon poistamista ei tule tehdä yhtäkään taiteenaloja heikentäen vaan lisärahoituksella vahvistaen niitä taiteenaloja, jotka ovat toimintaansa heikommassa asemassa TPO VOS -rahoitusjärjestelmässä.

Ehdotus #2: Muutetaan pitkäaikainen ns. 7 prosentin linjaus 0-1 prosentin linjaukseksi alkaen vuoden 2020 valtionosuuspäätöksiä koskien.

- Kannatamme ehdotusta #2 ja pidämme TPO VOS -rahoitusjärjestelmän kehittämisen kannalta tärkeänä, että 0–1 %:n linjausta jatketaan myös vuoden 2020 jälkeen.
- Käyttämättömät VOS-tunnit on saatava niiden oppilaitosten käyttöön, joilla on vajausta VOS-tunneissa.
- Kuvataidekoulujen liitto pitää tärkeänä rahoitusjärjestelmän uudistamista siten, että se lisää taiteenalojen välistä tasa-arvoa sekä taiteen perusopetuksen saatavuutta ja saavutettavuutta entistä yhdenvertaisemmin.

Ehdotus #3: Valmistellaan ministeriön linjaus, jonka pohjalta uusien koulutuksen järjestämislupien myöntäminen ja VOS-järjestelmän piiriin pääsy mahdollistuu (muiden koulutuksen järjestämisen edellytysten täyttyessä) kohtuullisella prosentuaalisella opetustuntimääräosuudella (ns. minimitason asettaminen) suhteessa koulutuksen järjestäjän antamaan kokonaistuntimäärään.

- Tarvitsemme asiasta lisätietoa muodostaaksemme tarkan kuvan ehdotuksesta.
- Haluamme ensisijaisesti varmistaa visuaalisten taiteiden TPO-koulujen toiminnan laadun ja toiminnan kehittämisen ja toteamme, että ehdotus #3 ei sellaisenaan välttämättä edistä koulujen toimintaedellytyksiä.
- Tuomme tällä hetkellä esiin, että taiteiden välistä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa TPO:n VOS-rahoitusjärjestelmässä ei korjata pienillä osuuksilla visuaalisissa taiteissa.
- Visuaalisten taiteiden kouluille, jotka täyttävät VOS-kriteerit, tulee vahvistaa riittävä määrä tunteja VOS-tuen perustaksi, ja tähän on oltava selkeä lisärahoitus. Riittävä VOS-tuki mahdollistaa esimerkiksi päätoimisten toimien perustamisen.

Ehdotus #4: Ehdotan, että taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestämisluvan myöntäminen ei ole tulevaisuudessa sidoksissa siihen, että valtionosuus (57%) kattaisi lähes 100 prosenttia toteutuneesta taiteen perusopetuksen opetustuntimäärästä, vaan koulutuksen järjestäjä voisi saada myös osittaista tukea annettuun opetustuntimäärään.

- Emme kannata ehdotusta #4.
- Viitaten kohdan #3 perusteluihimme, emme pidä vähempää kuin 57% VOS-tukea riittävänä laadukkaan TPO:n tarjoamiseksi visuaalisten taiteiden kouluissa.

Ehdotus #5: Ehdotan, että kaikki taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestämisluvat myönnetään uudelleen. Lupa myönnetään hakemuksen perusteella, noudattaen yhtenäisiä kriteerejä sekä uusille hakijoille että vanhoille luvanhaltijoille.

- Emme pidä tarkoituksenmukaisena kaikkien jo olemassa olevien järjestämislupien avaamista uudelleen.
- TPO-oppilaiden oikeusturvaan kuuluu opetuksen jatkuvuus.
- Järjestämislupien avaaminen, uudelleen hakeminen ja niiden uudelleen myöntäminen tulee olemaan mittava ja resurssveja vaativa prosessi kaikkien tahojen näkökulmasta.
- Selvityksessä jää epäselväksi, koskeeko ”avataan kaikki järjestämisluvat” -ehdotus TPO:n VOS-kouluja vai myös vapaan sivistystyön järjestämislupia TPO:n osalta. Visuaalisten taiteenalojen taiteen perusopetusta järjestetään paljon myös kansalaisopistojen järjestämisluvan alla. Ei ole

yhdenvertaista, mikäli vain osaa taiteen perusopetuksen järjestäjistä vaadittaisiin hakemaan lupia uudelleen.

- Jo olemassa olevien järjestämislupien laatukriteerejä ovat olleet muun muassa opetuksen järjestämisen mahdollistavat taloudelliset resurssit, riittävä ja osaava henkilöstö, asianmukaiset tilat, välineet ja materiaalit sekä voimassa oleva opetussuunnitelma. Nämä ovat edelleen keskeisimpiä edellytyksiä laadukkaan TPO:n järjestämiseksi.
- Jos järjestämisluvat päätetään avata ja myöntää uudelleen, Kuvataidekoulujen liitto edellyttää, että uusia mahdollisia kriteerejä valmistelevaan muodostetaan työryhmä, jossa myös visuaaliset taiteet ovat edustettuina.
- Korostamme, että jo olemassa olevien VOS-koulujen rahoitusta ei tässä yhteydessä tule heikentää ja että uusien lupien myöntäminen ja/tai vanhojen vahvistettujen tuntien ajantasaistaminen vaatii lisärahoitusta.
- Kuvataidekoulujen liitto ehdottaa, että järjestämislupien tarkistamiseen riittäisi nykyisten vahvistettujen tuntien tarkistus. OKM:llä on runsaasti tilastotietoa, josta selviää sekä vahvistettujen tuntien ylitykset että alitukset. Nykyisten tuntien tarve, määrät ja opetuksen kysyntä selviävät jo nyt OKM:n kustannuskyselytiedoista.

Ehdotus #6: Selkeytetään koulutuksen järjestämislupaan liittyvää hakuprosessia ja ohjeistusta. Tarkastellaan koulutuksen järjestämisluvan haku- ja muutosprosessiin liittyviä kustannuksia.

- Kannatamme ehdotusta #6 ja katsomme, että VOS-järjestelmän hakuprosessin on oltava läpinäkyvä, ohjeistus riittävä ja hakemuksen hakukriteerit selkeät.
- Hakemisen ja päätöksen on oltava maksuttomia kuten muissakin VOS-rahoitusjärjestelmissä.
- Ehdotamme, että uusia järjestämislupia voidaan hakea tästä eteenpäin vuosittain, sillä visuaaliset taiteet tarvitsevat lisää järjestämislupia.
- Visuaalisten taiteiden TPO-koulut ovat jo usean vuoden ajan ylittäneet vahvistetut VOS-tuntinsa, joten ne tarvitsevat mahdollisuuden hakea muutoksia VOS-tunteihinsa.
- Muutoksia tarvitaan myös visuaalisten taiteiden koulujen järjestämislupiin, jotta yhä useammasta visuaalisten taiteiden koulusta voidaan muodostaa monitaiteinen koulu.
- Myös yleisen oppimäärän TPO-kouluilla, jotka eivät kuulu VOS:n piiriin mutta täyttävät laatukriteerit, tulee olla yhtäläinen mahdollisuus päästä VOS:n piiriin.

Ehdotus #7: Ehdotan, liittyen ehdotukseen #5 ja #6, että vanhojen luvanhaltioiden lupahakemusten käsittely on maksutonta ja että hintaa uusien koulutuksen järjestämislupien sekä järjestämislupiin tehtävien muutosten osalta lasketaan nykyiseen verrattuna.

- Kannatamme kaikkien järjestämislupien käsittely- ja päätösmaksun ilmaisuutta, sillä kaikkia VOS-toimijoita tulee kohdella tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

Ehdotus #8: Käynnistetään laajapohjainen valmistelu monivuotiseen rahoitusmalliin siirtymiseksi sekä moninaisemman kriteeristön luomiseksi rahoituksen jakamiseksi. Tässä valmistelussa ja siirtymässä tulee olla työryhmällä ja yhteistyöllä keskeinen rooli.

- Tarvitsemme asiasta lisätietoa muodostaaksemme tarkan kuvan ehdotuksesta.
- Korostamme, että TPO-koulujen rahoituksen tulee olla ennakoitavissa. Se ei voi perustua määräaikaisuuteen, koska silloin vaarantuu opetuksen laatu ja suunnitelmallinen kehittämistyö.
- Myös tässä kohden on otettava huomioon oppilaan oikeusturva sekä TPO:n tasolta toiselle etenevä ja pitkäjänteinen luonne.
- Pidämme erittäin tärkeänä, että mahdollisen monivuotisen rahoitusmallin ja moninaisemman kriteeristön valmistelua varten perustetaan laajapohjainen työryhmä, ja edellyttää, että työryhmässä on riittävä visuaalisten taiteiden edustus.

- TPO:n vaikuttavuutta mittaavien kriteerin laadinta on haasteellista. Rahoituksen perustana olevien kriteerien tulisi kuitenkin olla mahdollisimman yksiselitteiset ja yhdenvertaiset eri taiteenalojen välillä. Määräaikaisten kriteerien laadinnassa on se vaara, että ne eivät osoittaudu yhdenvertaisiksi laajan ja yleisen oppimäärän, eri taiteenalojen ja alueellisten eroavaisuuksien vuoksi. Esimerkiksi joustavuus laajan ja yleisen oppimäärän välillä ei ole tarkoituksenmukainen kriteeri alueilla ja kunnissa, joissa ei ole tarkoituksenmukaista ylläpitää kumpaakin oppimäärää.
- Selvityksessä ehdotetut uudet kriteerierimerkit tarkoittaisivat myös lisärahoitusta ja resursseja oppilaitosten kehittämistyöhön. Esimerkiksi kansainvälisyys ja vapaa-oppilaspaikat vaativat toteutuakseen lisärahoitusta. Lisäksi esityksessä mainittu käsite oppilaiden suoritemäärä vaatii lisäselvitystä, mitä se eri taiteenaloilla tarkoittaa.
- Monivuotisen rahoitusmallin suunnittelussa on huomioitava tarkkaan yksikköhinnan muodostumisen perusteet ja oppilaitosten kustannusperusteiden muuttuvat tilanteet.
- Kustannusperusteiden moninaisemman kriteeristön tulisi huomioida nykyistä tasa-arvoisemmin taiteenalojen erityispiirteitä, kuten esimerkiksi ryhmäopetusta.
- Kuvataidekoulujen liitto ehdottaa, että rahoituksen yksikköhinnan kustannusperusteissa huomioidaan opetuksen järjestämisen kokonaiskustannukset ja ryhmäopetuksen osalta ryhmäopetuslisä.

Ehdotus #9: Ehdotan taiteen perusopetuksen kustannustietokeruun kysymysten kehittämistä niin, että jatkossa eritellään järjestämisluvan mukainen taiteen perusopetus, muu taiteen perusopetus ja muu maksullinen toiminta toisistaan selkeästi.

- Kannatamme ehdotusta #9.
- Kustannustietokeruun kysymysten uudelleenmuotoilun kehittämisen lisäksi myös ohjeistuksen kehittäminen kysymysten vastaamiseen on tärkeää, jotta kaikki opetuksenjärjestäjät ymmärtävät kysymykset samalla tavalla ja ilmoittavat tietonsa yhtenäisesti.
- Ehdotamme myös, että kustannusperusteita tarkastellaan taidealakohtaisesti.
- Kyseenalaistamme nykyisen kustannusperusteiden mukaan lasketun keskimääräisen yksikköhinnan laskutavan, sillä se on johtanut tilanteeseen, jossa yksikköhinta kattaa eriarvoisesti eri taiteenalojen todellisia opetuksen järjestämiskustannuksia.
- Oppilaitosten kustannustietokeruun tarkoituksena voi olla koulun kehittämisen tukeminen, mutta rahoituksen perustuminen yksittäisiin kriteereihin ei tue toiminnan jatkuvuutta.

Ehdotus #10: Ehdotan, että kustannustietojen raportoinnin ymmärrettävyyttä, muiden selvitysten tekemistä, ja muiden valtion (erityis)avustusten hakuprosessia kehitetään ja tuetaan tarjoamalla työpajoja sekä julkaisemalla monimuotoista ohjaavaa materiaalia.

- Kannatamme ehdotusta #10.

Ehdotus #11: Ehdotan, että mahdollinen työryhmä selvittää, miten olemassa olevia tietopalveluja ja tiedonkeruumuotoja, kuten Vipunen ja Koski sekä Virvatuli-itsearviointimalli, voidaan hyödyntää ja millaisia resursseja niiden toteuttamiseen tarvitaan.

- Tarvitsemme lisätietoa muodostaaksemme tarkan kuvan ehdotuksesta.
- Eri ohjelmien soveltuvuus, yhteensopivuus ja tarkoituksenmukaisuus on tutkittava tarkoin.
- Korostamme, että ehdotus sisältää resurssien lisäämisen liittojen ja koulujen hallintoon ja henkilökuntaan.
- Toisaalta taiteen perusopetuksen osaamisen nykyistä parempi tunnistaminen ja tunnustaminen ovat tärkeitä koko suomalaisen koulutusjärjestelmän kannalta ja erityisesti suhteessa jatkuvaan oppimiseen.

- Taidekasvatuksen ja -opetuksen opintopolku olisi saatava näkyville selkeämmin ja TPO-päättötyölle painoarvoa jatko-opintoihin haettaessa.
- Kuvataidekoulujen liitto ehdottaa, että Virtatuli-mallin uudistamista rahoitetaan ja sillä otetaan huomioon opetussuunnitelmaperusteiden 2017 mukanaan tuomat uudistukset. Uudistetulla Virvatuli-mallilla pystytään myös kartoittamaan TPO-toiminnan kehittämistarpeita ja siihen tarvittavia taloudellisia resursseja.
- TPO-järjestäjien toiminnan vaikuttavuuden arviointia tuetaan myös koulutuksella, ohjauksella ja pilottihankkeilla sekä julkaisemalla arviointimateriaalia.

Ehdotus #12: Ehdotan taiteen perusopetuksessa keskeisesti vaikuttavien liittojen tuen yhdenmukaistamista sekä TPO-liiton yleisavustuksen vakiinnuttamisen sille tasolle, että se mahdollistaa kahden kokopäiväisen henkilön palkkaamisen.

- TPO-liiton järjestöavustusta on lisätty merkittävästi viime vuosina, ja pidämme tätä erittäin tärkeänä satsauksena taiteen perusopetukseen ja sen sisällä tehtävään taiteidenväliseen yhteistyöhön.
- Tällä hetkellä TPO-liiton ja taiteenalaliittojen, kuten esimerkiksi Kuvataidekoulujen liiton ja Suomen tanssioppilaitosten liiton, järjestöavustuksissa on iso ero.
- Jotta TPO-yhteistyössä voitaisiin hyödyntää taiteenalaliittojen substanssiosaamista entistä tehokkaammin, taiteenalaliitot tarvitsevat korotuksia yleisavustuksiinsa.
- Lisärahoitusta tarvitaan erityisesti siihen, että jokaisella keskeisellä liitolla olisi mahdollisuus 100 % toiminnanjohtajaan.
- Esimerkiksi Kuvataidekoulujen liitto tarvitsee 100 % toiminnanjohtajan nykyisen 65 % sijaan. Tämä on edellytys liiton nykytehtävien hoitamiseksi ja siihen, että liiton toiminnanjohtaja voi osallistua yhteistyöhön TPO-liitossa riittävällä määrällä työtunteja.
- TPO-liitto ei voi toimia ilman sujuvaa yhteistyötä jäsentensä, taiteenalaliittojen, kanssa. Taiteidenvälisellä yhteistyöllä taiteen perusopetusta ja sen kaikkia yhdeksää taiteenalaä päästäisiin kehittämään tavoitteellisesti ja yhdenvertaisesti – kokonaisuutena.
- Korostamme myös, että liittojen rahoituksessa tulee ottaa huomioon kunkin liiton jäsenistön ja toiminnan laajuus.

Ehdotus #13: Ehdotan, että taiteen perusopetuksen opetustunnin keskimääräisen yksikköhinnan alin mahdollinen taso, 74,92 euroa, nostetaan samalle alimman mahdollisen korvausmäärän tasolle kuin kansalaisopiston opetustunnin yksikköhinta, 82,91 euroa.

- Kannatamme ehdotusta #13.
- Saman tehtävän toteuttamiseen tarkoitetun valtionrahoituksen tulee olla yhdenvertaista riippumatta koulutuksen järjestäjästä.

Ehdotus #14: Ehdotan, että sekä OKM:n myöntämien että OPH:n hallinnoimien taiteen perusopetukseen kohdistettavien valtionavustusten kokonaissummaa kasvatetaan nykyisestä 1,45 miljoonasta 2 miljoonaan euroon ja näiden kohdentumista sekä erityisalueittain että painottumista yleisen ja laajan oppimäärän välille tarkastellaan säännöllisin väliajoin.

- Kannatamme ehdotusta #14 ja katsomme, että kokonaissummaa on kasvatettava vähintään ehdotetulle tasolle.
- Kuvataidekoulujen liitto on jo useamman vuoden ajanut TPO:n harkinnanvaraisten, erityis- ja valtionavustusten määrärahojen korottamista, koska ryhmäopetusta antaville visuaalisten taiteiden TPO-kouluille nämä avustukset ovat olleet merkittävä mahdollisuus kehittää toimintaa ja opetusta. Visuaalisten taiteiden koulujen VOS-avustus ei ole enää vuosiin kattanut koulujen antamaa TPO:ta, joten moninaisempaa rahoitusta on tarvittu koulujen ylläpitämiseen ja kehitystyöhön.

- Suuri osa koulukohtaisista tai verkostoissa toteutetuista kehittämishankkeista on toteutettu valtionavustuksilla. Kehittämishankkeilla on ollut lähes poikkeuksetta myös valtakunnallista vaikuttavuutta visuaalisten taiteiden koulujen kehittämistyössä.
- Kuvataidekoulujen liiton mukaan taiteen perusopetuksen valtion erityisavustusta tulee olla mahdollista hakea, paitsi pedagogiseen kehittämiseen, myös erikseen oppimisympäristöjen kehittämiseen (tilat, välineet, materiaalit).
- Eri rahoituspohjista ja TPO-oppimääristä riippumattomaan koulutukseen ja kehittämistyöhön tarvitaan lisärahoitusta, jotta TPO:ta voidaan kehittää kokonaisuutena.
- Kansalaisopistojen alla toimivat jäsenkoulumme toivovat, että myös heillä olisi mahdollisuus hakea TPO:hon tarkoitettuja valtion erityisavustuksia. Nyt etuoikeus tähän on ollut TPO VOS:ia saavilla kouluilla. Kansalaisopistot suuntaavat harvoin vapaaseen sivistystyöhön tarkoitettuja, omia laatu- ja kehittämisavustuksiaan TPO:hon. Kuvataidekoulujen liitto on jo aiemmin kannanotoissaan tuonut esiin, että vapaan sivistystyön kehittämismäärärahoja on kohdennettava myös kansalaisopistojen lasten ja nuorten TPO:hon.

Ehdotus #15: Ehdotan, että valtionvarainministeriön kunnille myöntämä asukaskohtainen VOS siirretään OKM:n hallinnoitavaksi ja päätettäväksi ja taiteen perusopetukseen tarkoitettu rahoitus kohdennetaan TPO:hon (<https://vm.fi/kunnan-peruspalvelujen-valtionosuus>). Tämän rahoituksen saaminen edellyttäisi kunnilta suunnitelman esittämistä siihen, kuinka taiteen perusopetuksen kokonaisuus tullaan järjestämään. Kunnat hyväksyisivät edelleen paikalliset opetussuunnitelmien perusteet ja vastaisivat oman koulutuksen järjestämisluvansa alla toteutuvan taiteen perusopetuksen lainmukaisuudesta.

- Kannatamme ehdotusta #15.
- Ehdotamme myös, että mikäli kunnilta vaaditaan suunnitelma taiteen perusopetuksen järjestämisestä asukaskohtaisen VOS:n saamiseksi, olisi suunnitelmapohja muodoltaan yhdenvertainen, esimerkiksi ohjeistettu kysely.

Ehdotus #16: Ehdotan kunnille myönnettävän asukaskohtaisen valtionosuuden taiteen perusopetuksen euromääräisen laskennallisen perusteen tuplaamista (esim. vuoden 2019 osalta 1.4 euroa/asukas korottamista 2.8 euroon/asukas).

- Kannatamme ehdotusta #16, jos TPO:hon tarkoitettu rahoitus on kohdistettava kunnissa TPO:hon.

Ehdotus #17: Liittyen ehdotukseen #15 ehdotan, että järjestämisluvut myönnetään jatkossa erikseen myös kunnille. Samoin kuin ehdotan, että yksittäiset koulutuksen järjestämisluvut (muut kuin kunnat) siirtyvät malliin, jossa järjestämislupia ja uusia lupia koulutuksen järjestämiseen hyväksytään tietyin väliajoin, ehdotan että myös kuntien tulisi hyväksyttää yleiset, koko taiteen perusopetuksen mahdollisesti kattavat suunnitelmansa opetuksen järjestämiseen ja rahoittamiseen ministeriöllä. Tämä lisäisi myös tiedonkeruun kattavuutta välillisesti.

- Tarvitsemme lisätietoa siitä, mitä ehdotuksella tarkoitetaan ja mitä se merkitsisi käytännössä.
- Lähtökohtaisesti emme pidä ehdotuksen sisältöä tarpeellisena ja epäilemme sen lisäävän päällekkäistä byrokratiaa.
- Kuntien velvoitteet TPO:n järjestämiseen liittyen tulee olla selkeät ja lakiin kirjatut.

Ehdotus #18: Riippumatta siitä, lisääntykö taiteen perusopetuksen opetuskohtainen valtionosuusrahoitus, ehdotan ryhmäopetuksen lisääntyvää painottamista taiteen perusopetuksessa. Tämä on uudistus, jonka on tapahduttava kentän sisältä käsin painottaen uusinta tutkimustietoa sekä oppilaslähtöisyyttä.

- Jokainen taiteenala määrittelee oman taiteenalakohtaisen ja pedagogisen asiantuntemuksensa mukaan, miten se katsoo parhaakseen järjestää laadukkaan TPO:n.
- Edellä mainittuun pohjautuen tuemme musiikin yksilöopetusta. SML:ssä ja musiikkiopistoissa on paras asiantuntemus musiikin TPO:n kehittämiseen opetussuunnitelmien perusteiden pohjalta.
- Visuaalisten taiteiden TPO on ryhmäopetusta, ja vastaavasti haluamme nostaa esiin ryhmäopetuksen heikomman aseman osana nykyistä valtionosuusjärjestelmää, joka perustuu annettuihin opetustunteihin.
- VOS-yksikköhinta kattaa visuaalisten taiteiden kouluissa prosentuaalisesti vähemmän koulun todellisista kustannuksista kuin muilla TPO-taiteenaloilla. Ryhmäopetusta antaville kouluille jää TPO:n keskiarvoisesta kustannusperusteesta lasketun VOS-yksikköhinnan kertauduttua vahvistetulla opetustuntimäärällä vähemmän rahaa koulun todellisten kustannusten kattamiseen. Näin ollen myös toiminnan kehittämiseen jää vähemmän rahaa kuin kouluilla, jotka antavat pääasiassa yksilöopetusta. Tämän vuoksi Kuvataidekoulujen liitto katsoo, että pääasiassa ryhmäopetusta antavat visuaalisten taiteiden TPO-koulut tarvitsevat korotuksen VOS-tukeen.
- Kuvataidekoulujen liitto esittää lisätunteja tai lisärahoitusta visuaalisten taiteiden ryhmäopetuksen järjestämiseen. Näin ryhmäkoot voidaan pitää kohtuullisina ja tämä mahdollistaa oppilaslähtöisen, laadukkaan opetuksen opetussuunnitelmien mukaisesti. Nämä seikat auttavat myös pitämään oppilasmaksut kohtuullisina. Lisärahoitus turvaa myös ryhmäopetuskoulujen toimintakulttuurin kehittämiseen.
- Kaikki edellä esittämämme tukisi ryhmäopetuksen arvostuksen nostoa ja kasvattaisi visuaalisten taiteiden TPO:n saatavuutta ja saavutettavuutta.

Ehdotus #19: Ehdotan, että kunnat ja valtio rahoittaisivat jatkossa pitkäjänteistä taiteen perusopetuksen tutkimusta. Selvitykseni perusteella totean, että tälle on akuutti tarve.

- Kannatamme TPO:n kokonaisvaltaista, kaikki opetuksen järjestäjät huomioon ottavaa tiedonkeruuta.
- Vaikuttavuuden arviointiin tarvitaan valtakunnallista tilastotietoa TPO:n saatavuudesta, oppilasmääristä ja opetustunneista, koulujen tuottamasta muusta taidekasvatuksellisesta toiminnasta sekä henkilökunnan määrästä ja kelpoisuuksista.
- Tietoa tulisi olla kerättyinä siten, että kukin koulu voisi verrata toimintaansa valtakunnallisiin viitearvoihin.
- Tiedonkeruun ei kuitenkaan tulisi lisätä kuntien kustannuksia tai lisävelvoitteita niiden tarjotessa TPO:ta. Vastaavasti kunnat tarvitsevat lisärahoitusta TPO-kuluihin, muun muassa ehdotuksen #16 mukaista asukaskohtaisen TPO VOS:in korotusta.
- Kannatamme myös tieteellisen tutkimuksen tekemistä kansainvälisesti uniikista, suomalaisesta TPO:sta ja sen rahallista tukemista. Esimerkiksi kuvataiteen, arkkitehtuurin, käsityön ja mediataiteiden TPO:sta on vielä varsin vähän tutkimusta, joka edistäisi alojen kehittämistä.
- Kuvataidekoulujen liitto ehdottaa, että TPO-tutkimus annettaisiin yhdelle taholle koordinoitavaksi ja tähän tehtävään riittävä rahoitus.

Yleisiä huomioita rahoitus selvityksestä:

Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua selvityshenkilön raportista ja sen sisältämistä ehdotuksista. Suurin osa ehdotuksista uudistaisi nykyistä TPO VOS - rahoitusjärjestelmää erinomaisella ja ajankohtaisella tavalla. Tämä taas mahdollistaisi alan kehittämisen jatkossa.

Ensimmäiseksi täydennämme ja korjaamme selvitysraportin tietoja liitosta ja sen jäsenistä:

Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liittoon kuuluu tällä hetkellä 63 jäsentä, jotka antavat taiteen perusopetusta kuvataiteessa, käsityössä, arkkitehtuurissa ja mediataiteissa sekä tarjoavat harrastustoimintaa lasten, nuorten ja aikuisten vapaa-aikaan. Liiton vuoden 2018 jäsenkyselyn mukaan jäsenkouluissa oli 17 211 TPO-oppilasta. Jäsenet toteuttavat myös lyhytkursseja, kerhoja, leirejä, näyttelyitä, tapahtumia ja hankkeita sekä tekevät yhteistyötä toisten TPO-oppilaitosten, päiväkotien, peruskoulujen ja lukiodien sekä muiden sidosryhmien kanssa. Vuonna 2018 jäsenten taidekasvatus tavoitti 47 545 osallistujaa. Jäsenten toimintaan tehtiin 850 000 osallistumiskäyntiä vuonna 2018.

Kuvataidekoulujen liiton 63 jäsenestä on TPO:n tuntiperusteisen VOS:n piirissä yhteensä 17 koulua. 16 koulua on kuvataiteen VOS:n piirissä ja yksi arkkitehtuurin. Laajan oppimäärän TPO-kouluja on jäsenistä 42 % ja yleisen oppimäärän TPO-kouluja 56 %. Jäsenkouluista 16 % tarjoaa taiteen perusopetusta sekä yleisen että laajan oppimäärän opetussuunnitelman mukaisesti. Liiton jäsenkouluista on 37 % monitaiteisia kouluja, joissa annetaan useamman kuin yhden visuaalisen taiteenalan TPO:ta.

Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto on vuonna 1982 perustettu yhteistyöjärjestö, joka tukee jäseniään viestinnällä, edistämällä niiden toimintaedellytyksiä ja kehittämällä taidepedagogiikkaa. Liitossa työskentelee toiminnanjohtaja 65 % työajalla ja liittosihteeri 62 % työajalla. Liitto saa järjestönä OKM:n yleisavustusta ja OPH:n avustusta visuaalisten taiteiden taiteen perusopetuksen pedagogiseen kehittämiseen sekä koulutus- ja tiedotustoimintaan.

Kuvataidekoulujen liitto on pyrkinyt aktiivisesti lisäämään laajan ja yleisen oppimäärän TPO-koulujen osaamista ja verkostoitumista tarjoamalla yhteistä koulutusta. OPH:n avustus mahdollistaa koulutuksen järjestämisen kohtuuhintaisena. Visuaalisten taiteiden TPO on pyrkinyt monipuolisella ja jatkuvasti uudistuvalla pedagogiallaan ja opetustarjonnallaan saavuttamaan mahdollisimman monia lapsia ja nuoria. Visuaalisten taiteiden kouluissa ei pääsääntöisesti ole järjestetty pääsykokeita ja lukukausimaksut on pyritty pitämään kohtuullisina.

Kuvataidekoulujen liiton kolme kärkeä taiteen perusopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistamiseen:

Lisää vahvistettuja opetustunteja

- Visuaalisten taiteiden VOS-koulujen vahvistetut tuntimäärät on oikaistava nykytasolle. Näin nykyinen saavutettavuus ja laatu voidaan turvata ja toimintaa voidaan edelleen kehittää
- Visuaalisissa taiteissa laatuun vaikuttavat pätevä henkilökunta, taiteenalan ryhmäopetukseen sopivat tilat, materiaalit ja välineet sekä jatkuva toimintakulttuurin kehittäminen
- Visuaalisten taiteiden taiteen perusopetus tarvitsee lisää vahvistettuja VOS-tunteja erityisesti varhaisiän kuvataidekasvatukseen, joka on taiteen perusopetuksen kaaren alkupää ja väylä perusopintoihin. Tämä parantaisi visuaalisten taiteiden koulujen saatavuutta ja saavutettavuutta.

Lisää järjestämislupia

- Nykyiset järjestämisluvat ovat riittämättömiä visuaalisissa taiteissa. Tämän hetkinen tilanne: musiikki 87, kuvataide 16, tanssi 12, käsityö 5, sirkustaide 3, teatteritaide 3, sanataide 1 ja arkkitehtuuri 1. Yhteensä 128 ja visuaaliset taiteet 17. Arkkitehtuurissa on vain yksi VOS-koulu ja mediataiteissa ei ensimmäistäkään.
- Visuaalisten taiteiden asemaa VOS-rahoitusjärjestelmässä tulee vahvistaa vastaamaan toiminnan laajuutta
- Taiteenalojen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta voidaan lisätä alueellisesti myöntämällä lisää järjestämislupia visuaalisten taiteiden kouluille
- Visuaaliset taiteet tarvitsevat lisää järjestämislupia sekä VOS-kouluille että uusille kouluille. Visuaalisten taiteiden TPO-koulut ovat jo usean vuoden ajan ylittäneet vahvistetut VOS-tuntinsa, joten ne tarvitsevat mahdollisuuden hakea muutoksia VOS-tunteihinsa.
- Uusien järjestämislupien myötä voitaisiin perustaa useampia monitaiteisia kouluja
- Kuvataidekoulujen liitto katsoo, että VOS-järjestelmän hakuprosessin on oltava läpinäkyvä, ohjeistus riittävä ja hakemuksen hakukriteerit selkeät
- Hakemisen ja päätöksen on oltava maksuttomia kuten muissakin VOS-rahoitusjärjestelmissä
- Kuvataidekoulujen liitto toivoo, että järjestämislupien haku avattaisiin nopealla aikataululla

Taiteen perusopetuksen rahoitus yhdenvertaiseksi

- Valtionosuuden piirissä olevien, saman tehtävän toteuttamiseen tarkoitetun valtionrahoituksen tulee olla yhdenvertaista riippumatta koulutuksen järjestäjästä
- Kuvataidekoulujen liitto pitää tärkeänä rahoitusjärjestelmän uudistamista siten, että se lisää taiteenalojen välistä tasa-arvoa sekä taiteen perusopetuksen saatavuutta ja saavutettavuutta entistä yhdenvertaisemmin
- Ryhmäopetuspainotteisten taiteenalojen VOS-tukea tulee nostaa, jotta se kattaisi koulujen kuluista prosentuaalisesti yhtä paljon kuin yksityisopetusta antavien taiteenalojen sama tuki.

Kuvataidekoulujen liitto korostaa, että selvitystyön tavoitteena oli TPO:n aseman vahvistaminen, rahoituspohjan vakauttaminen sekä opetuksen laadun ja rakenteiden turvaaminen. Kaikki selvityshenkilön ehdotukset eivät välttämättä tue edellä mainittuja tavoitteita. Kuvataidekoulujen liitto pitää tärkeimpinä uudistuksina 1) rahoituksen lisäämistä 2) järjestämislupien hakuprosessin sujuvoittamista 3) kustannusperusteiden laskennan uudelleen tarkastelua ja sen ohjeistuksen selkeytystä.

Emme kannata järjestämislupien uudelleen avaamista emmekä määräaikaista rahoitusta tai toimenpiteitä, jotka kyseenalaistavat rahoituksen jatkuvuuden, sillä koulujen toiminnan laatua seurataan jo nyt monin eri tavoin. Laki TPO:sta velvoittaa kouluja itsearviointiin. Koulutuksen järjestäjät raportoivat ja arvioivat toimintaansa monin tavoin jo nyt. Taloutta, kustannuksia ja osallistujamääriä seurataan ja OKM:lle raportoidaan vuosittain. Koulun kehittäminen on mahdollista ainoastaan jatkuvalla, ennakoitavissa olevalla rahoituksella.

Selvityksestä nousee esiin useita asioita, jotka vaativat lisäselvitystä eivätkä ole sellaisinaan toteuttamiskelpoisia. Ehdotusten selkeyttämiseen ja lisäkehittelyyn tarvitaan monitaiteista TPO-yhteistyötä, johon Kuvataidekoulujen liitto tulee osallistumaan aktiivisesti.